

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)
Регіональна туристична організація
Свентокшиського Воеводства (м. Кельце, Польща)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ,
ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XII Міжнародної науково-практичної конференції**

15-17 травня 2024 року

Частина II

Вінниця-Чернівці 2024

Громова О.Є., д-р екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ..... 76

Довгань Ю.В., канд. екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ МАРКЕТИНГУ..... 83

Поліщук І.І., д-р екон. наук, професор
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОГРАМ
ЛОЯЛЬНОСТІ..... 91**

Середницька Л.П.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТАМИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 98**

Танасійчук А.М., д-р екон. наук, професор
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**Україна У КОНТЕКСТІ ВИРОБНИЦТВА ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА В
ПЕРІОД ВІЙНИ..... 109**

Якушевська О.В., канд. екон. наук
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ КРАЇНИ?..... 118

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ

Антонюк К.Г., д-р філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
СЬОГОДЕННЯ..... 129**

Вівсюк І.О., д-р філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ДИНАМІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА..... 135**

Іваніщева О.А.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**РЕГІОНАЛЬНА КУХНЯ ВІННИЧЧНИНИ: АВТЕНТИЧНІ СТРАВИ ТА
КУЛІНАРНІ ТРАДИЦІЇ..... 144**

Кізюн А.Г., канд. географ. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ..... 155

4. Довкілля – мовчазна жертва війни: як російська армія вчиняє екологічні злочини й порушує права людини. URL: https://lb.ua/blog/dmytro_lubinets/581276_dovkillya_movchazna_zhertva_viyni_yak.html (дата звернення: 10.05.2024).

5. Паньків Н., Скрипник М. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туризму в Україні: виклики сьогодення. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2022. № 4. С. 229 – 240.

6. Роман Л.Ю. Аналіз екологічних загроз об'єктів ПЗФ України у воєнний період. *Екологічні науки*, 2022. № 3(42). С. 84 – 88.

7. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. *Географія туризму: Екологічний туризм: підручник*. Житомир, 2021. 252 с.

УДК 658:640.4(045)

Вівсюк І.О., д-р філософії з економіки

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9170-0886>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ДИНАМІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуто динаміку діяльності підприємств готельного господарства України за останнє десятиліття, за часи настання світової епідеміологічної кризи та початку повномасштабного вторгнення. Мінливість зовнішніх факторів впливу безпосередньо відображається на обсязі діючих підприємств тимчасового розміщення, їх ефективність діяльності та конкурентоздатності на ринку.

Ключові слова: *готельне підприємство, динаміка, індустрія гостинності, тимчасове розміщення, сфера послуг.*

Постановка проблеми. За роки, які тривали до початку епідеміологічної кризи у світі та повномасштабної війни в Україні, сфера послуг набула

позитивних тенденцій до стабільного зростання та почала займати провідну роль в національній економіці, оскільки підвищувала рівень зайнятості населення та займала значну частку у внутрішньому валовому продукті країни. Під час всесвітньої економічної кризи в період пандемії COVID-19 значних негативних змін зазнали майже усі сфери послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчена Олійник О. [6] у своїй праці досліджувала динаміку розвитку готельних підприємств за 2018-2020 рр. та тенденції їх діяльності. Група вчених Юдіна О. І., Корнеєв М. В., Стеблюк Н. Ф., Разінькова М. Ю., Мішина Є. С. [9] дослідила питання готельних послуг України, встановила стан та тенденції їх розвитку. Проте, з урахуванням мінливості зовнішніх факторів впливу, дане питання залишається актуальним.

Мета статті. Метою статті є дослідження динаміки діяльності підприємств готельного господарства та встановлення зв'язку тенденції розвитку готельних підприємств з впливом зовнішніх чинників.

Виклад основного матеріалу. На основі статистичних даних Державної служби статистики України проведемо структурно-динамічний аналіз стану та розвитку ринку готельних послуг в Україні за 2017-2022 рр. Потрібно звернути увагу на те, що за окремими показниками відсутні статистичні дані за 2021-2022 рр., оскільки відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03.03.2022 № 2115-IX статистична інформація за деякими показниками за 2021-2022 рр. не оприлюднювалась органами державної статистики у зв'язку із військовою агресією російської федерації проти України [1].

Доцільно провести аналіз обсягу та структури реалізованих послуг суб'єктів господарювання у сфері послуг за видами економічної діяльності за 2017-2022 рр. Як свідчать дані табл. 1, найбільшу частку в структурі обсягу реалізованих послуг суб'єктів господарювання у сфері послуг за видами економічної діяльності упродовж 2017-2022 рр. займали послуги транспорту,

складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (від 27,7 % у 2021 р. до 34,0 % у 2022 р.); професійної, наукової та технічної діяльності (від 18,6 % у 2022 р. до 24,6 % у 2017 р.); інформації та телекомунікації (від 16,3 % у 2017 р. до 22,3 % у 2021 р.).

Таблиця 1 – Обсяг реалізованих послуг суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у сфері послуг за 2017-2022 рр.

Види економічної діяльності	Обсяг реалізованих послуг, млн. грн.					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	479013,7	556047,4	603015,8	558433,9	654504,2	541964,9
Тимчасове розміщення й організація харчування	48965,2	63591,5	77863,1	66445,1	107285,3	38181,4
Інформація та телекомунікації	216803,9	273742,2	334865,3	395417,1	528450,7	292105,0
Операції з нерухомим майном	121182,0	145225,5	166359,9	159090,1	192779,6	124785,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	326310,7	379452,2	395448,2	343195,1	451805,1	296463,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	81057,3	99682,5	128567,0	127087,2	161138,9	102983,7
Освіта	5012,9	6910,4	9905,6	11357,0	16649,7	5732,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	21525,5	31496,6	58517,3	130559,0	195372,0	179952,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	10552,5	13119,1	14948,5	12203,5	20969,0	8478,3
Надання інших видів послуг	16458,5	20784,8	26092,3	27032,7	38020,7	4691,6
Усього	1326882,2	1590052,2	1815583,0	1830820,7	2366975,2	1595338,7

Частка обсягу реалізованих послуг з тимчасового розміщування й організації харчування посідає за розміром 7-е місце у структурі послуг (2017 р. – 3,7 %, 2018 р. – 4,0 %, 2019 р. – 4,3 %, 2020 р. – 3,6 %, 2021 р. – 4,5 %, 2022 р. – 2,4 %). Варто зауважити, що з настанням пандемії упродовж 2020-2022 рр. починає збільшуватися обсяг реалізованих послуг у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (з 3,2 % у 2019 р. до 11,3 % у 2022 р.). Одночасно відбувся значний спад діяльності у сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (на 0,4 %), у сфері тимчасового розміщування й організації харчування (на 2,1 %). У 2021 р. спостерігається певне відновлення позицій сфери гостинності в порівнянні з 2020 р. (на 0,9 %), але у 2022 р. з початком військових дій на території України частка знову скоротилася (до 2,4 %).

Таблиця 2 – Обсяг реалізованих послуг суб'єктів господарювання сфери тимчасового розміщування за 2017-2022 рр.

Види економічної діяльності	Обсяг реалізованих послуг, млн. грн.					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	10649,1	13247,4	14357,9	8532,8	15120,9	7380,8
Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	1573,7	2061,4	2737,1	2355,8	4550,6	384,0
Надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів	11,9	13,0	15,2	13,9	14,8	7,2
Діяльність інших засобів тимчасового розміщування	286,2	311,0	370,2	280,1	434,2	58,9
Усього	12520,9	15632,8	17480,4	11182,6	20120,5	7830,9

Послуги з тимчасового розміщування реалізуються на основі діяльності підприємств готельного господарства. Проведемо аналіз обсягу та структури реалізованих послуг суб'єктів господарювання сфери тимчасового розміщування за 2017-2022 рр.

Як свідчать дані табл. 2, обсяг реалізованих послуг суб'єктів господарювання сфери тимчасового розміщування у 2022 р. порівняно з докризовим 2019 р. зменшився на 55,2 % (на 9649,5 млн. грн.), а саме: від діяльності готелів і подібних засобів тимчасового розміщування – на 48,6 % (на 6977,1 млн. грн.), від діяльності засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання – на 86,0 % (на 2353,1 млн. грн.), від надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів – на 52,6 % (на 8,0 млн. грн.), від діяльності інших засобів тимчасового розміщування – на 84,1 % (на 311,3 млн. грн.).

Таблиця 3 – Структура обсягу реалізованих послуг суб'єктів господарювання сфери тимчасового розміщування за 2017-2022 рр.

Види економічної діяльності	Питома вага в обсязі реалізованих послуг, %					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	85,1	84,7	82,1	76,3	75,2	94,3
Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	12,6	13,2	15,7	21,1	22,6	4,9
Надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Діяльність інших засобів тимчасового розміщування	2,3	2,0	2,1	2,5	2,2	0,8
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

За даними табл. 3, найбільша частка в обсязі реалізованих послуг суб'єктів господарювання сфери тимчасового розміщування упродовж 2017-2022 рр. припадала на діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування (85,1 % – у 2017 р., 84,7 % – у 2018 р., 82,1 % – у 2020 р., 75,2 % – у 2021 р., 94,3 % – у 2022 р.). Частка послуг від діяльності засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання упродовж 2017-2022 рр. посідає 2-е місце (22,6 % у 2021 р., 4,9 % у 2022 р.).

Тенденцію до розвитку суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування України впродовж 2010-2022 рр. можемо спостерігати на рис. 1.

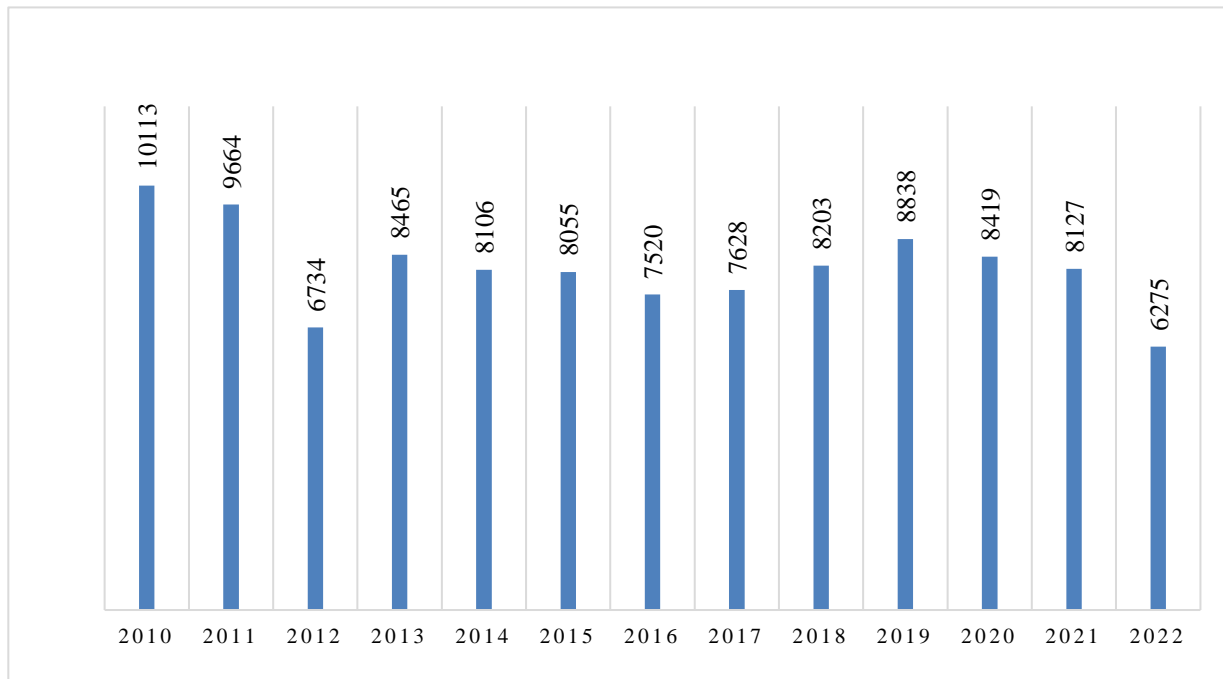

Рисунок 1 – Кількість діючих суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування у 2010-2022 рр., од.*

**Примітка: дані за 2014–2021 рр. наведено без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях; дані за 2022 р. наведено без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.*

Як видно з діаграми, наведеної на рис. 1, у 2010 р. кількість суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування складала 10113 од., проте з 2010 до 2012 р. спостерігаємо зменшення цього показника до 6734 од. З 2013 р. відмічається зростання кількості суб'єктів господарювання (до 8465 од.), що було обумовлено проведенням чемпіонату Європи з футболу у 2012 р., тому відбувалася розбудова інфраструктури з очікуванням масового припливу туристичного потоку у майбутньому. У 2017 р. в порівнянні з 2013 р. відмічається зниження кількості суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування на 837 од. на фоні насиченості ринку та високої конкуренції. Також спостерігається різке скорочення кількості суб'єктів господарювання у

сфері тимчасового розміщування у 2022 р. відносно 2019 р. (на 2563 од.) у зв'язку з негативним впливом зовнішніх чинників на діяльність закладів та їх не стійкими економічними позиціями на ринку (вплив наслідків пандемії та бойові дії на території України).

Проведемо аналіз структури діючих суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування за 2017-2022 рр. Державна служба статистики України до 2017 р. до групи готелів і подібних засобів тимчасового розміщування відносила: готелі, мотелі, хостели, кемпінги, агроготелі, гуртожитки для приїжджих, туристичні бази, гірські притулки, студентські літні табори та інші місця для тимчасового розміщування. З 2018 р. до групи готелів і подібних засобів тимчасового розміщування відносяться готелі та мотелі, а до інших засобів розміщування – хостели, будинки відпочинку, пансіонати відпочинку, бази відпочинку, туристські бази, гірські притулки, кемпінги та стоянки для житлових автофургонів і причепів, гуртожитки для приїжджих та інші місця для тимчасового розміщування.

Згідно з Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД-2010) до суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування відносяться: готелі і подібні засоби тимчасового розміщування, засоби розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання, кемпінги та стоянки для житлових автофургонів і причепів, інші засоби тимчасового розміщування (табл. 4).

У 2022 р. в порівнянні з 2017 р., згідно з наведеними на рис. 2.3 даними, кількість готелів і подібних засобів тимчасового розміщування зменшилася на 350 од. (на 7,9 %), кількість засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання зменшилася на 731 од. (на 27,7 %), кількість суб'єктів господарювання з надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів – на 29 од. (на 49,2 %), кількість інших засобів тимчасового розміщування – на 243 од. (на 48,5 %).

Таблиця 4 – Кількість діючих суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування за видами економічної діяльності у 2017-2022 рр.

Види економічної діяльності	Обсяг реалізованих послуг, млн. грн.					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	4432	4985	5451	5125	4903	4082
Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2636	2698	2858	2845	2805	1905
Надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів	59	55	56	51	48	30
Діяльність інших засобів тимчасового розміщування	501	465	473	398	371	258
Усього	7628	8203	8838	8419	8127	6275

Динаміку структури діючих суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування за 2010-2022 рр. відображено на рис. 2.

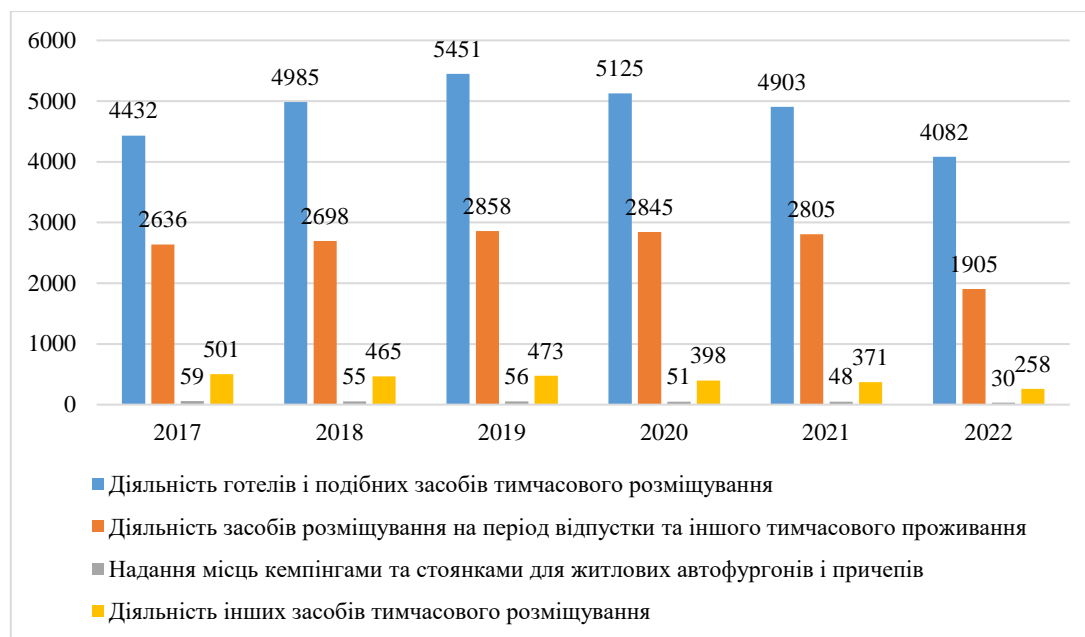

Рисунок 2 – Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання у сфері тимчасового розміщування за видами економічної діяльності у 2017-2022 рр.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного структурно-динамічного аналізу ринку готельних послуг України за 2017-2022 рр. можна зробити такі висновки:

- сфера послуг зазнала значних змін, особливо скоротилися показники обсягів діяльності закладів тимчасового розміщування;
- відбулися певні зміни в структурі колективних засобів розміщування, більшу частку стали займати готелі та мотелі;
- прослідковується скорочення обсягів діяльності колективних засобів розміщування, їх номерного фонду та місткості внаслідок негативного впливу пандемії COVID-19 та ведення бойових дій на території України;
- показники обсягів реалізації послуг колективними засобами розміщування мали тенденцію до зростання з 2014 р. до 2019 р., а у 2020 р. та у 2022 р. відбулося зниження цих показників.

Сфера гостинності зазнала різких та негативних змін в умовах епідеміологічної кризи, тому важливим є дослідження чинників впливу на економічний потенціал підприємств готельного господарства для покращення їх позиції та підвищення ефективності економічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.березн. 2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20> (дата звернення: 10.05.2024).
2. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності у 2017-2018 рр. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/posl/arh_dpdp_18_17.html (дата звернення: 10.05.2024).
3. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності у 2019 р. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/posl/arh_dpdp_19.html (дата звернення: 10.05.2024).
4. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності у 2020 р. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/posl/arh_dpdp_.html (дата звернення: 10.05.2024).

5. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності у 2021 р. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/posl/arh_dpsp21.html (дата звернення: 10.05.2024).

6. Олійник О. Динаміка розвитку готельних підприємств. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/936> (дата звернення: 10.05.2024).

7. Статистичні дані: «Готелі та інші місця для тимчасового проживання 1995-2010». URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.05.2024).

8. Структурні зміни в економіці України та її регіонів. URL: https://ukrstat.gov.ua/metaopus/2024/2_03_01_01_2024.htm (дата звернення: 10.05.2024).

9. Юдіна О. І., Корнеєв М. В., Стеблюк Н. Ф., Разінькова М. Ю., Мішина Є. С. Ринок готельних послуг в Україні: оцінювання сучасного стану та динаміки розвитку. *Системи та технології*. 2023. № 2 (66). С. 140-150.

УДК 640.4(477.43)

Іваніщева О.А.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0500-3652>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

РЕГІОНАЛЬНА КУХНЯ ВІННИЧЧИНИ: АВТЕНТИЧНІ СТРАВИ ТА КУЛІНАРНІ ТРАДИЦІЇ

У статті досліджено витоки кулінарії Вінниччини, особливості кулінарних традицій та спеціалітети, тонкощі приготування символічних та найбільш відомих автентичних страв різних населених пунктів регіону. Розкрито технологічні аспекти приготування традиційних старовинних страв та виробів кухні Вінниччини.

Ключові слова: *Вінниччина, кулінарія, традиції, технологія, сировина, страви.*